

Romeinse erfenis moet wijken voor goudmijn

Angst voor milieuschade door Roemeens plan

Nog 314 ton goud zit er in de grond in West-Roemenië. Om die schat op te graven, heeft Roemenië nu de berg Carnic, met acht kilometer Romeinse gangen, zijn beschermde status ontnomen.

Door onze correspondent

MARLOES DE KONING

BELGRADO. De grootste goudvoorraad in Europa ligt in Roemenië, in een landschap dat een monument vormt voor tweeduizend jaar mijnbouw. Jarenlang is dit gebied met rust gelaten. Maar nu wil een Canadees-Roemeense onderneming het gebied opnieuw en op grote schaal ontginnen, tot woede van milieuactivisten.

„Je kunt iets niet behouden door het eerst te vermalen”, zegt architect Stefan Balici. Hij heeft de afgelopen zomers onderzoek gedaan naar het landschap in de streek Rosia Montana, een groep dorpen in het westen van Transsylvanië, Roemenië waar eeuwenlang goud is gewonnen.

Volgens schattingen van de Rosia Montana Gold Corporation, voor tachtig procent in Canadese handen, zit er nog 314 ton goud in de grond. De plannen om dat eruit te halen hebben de afgelopen weken nieuwe vaart gekregen nu de Roemeense minister van Cultuur, Hunor Kelemen, heeft besloten de archeologisch beschermde status van de berg Carnic op te heffen. In de berg zitten acht kilometer Romeinse mijngangen.

Buitenlandse investeringen in Roemenië zijn hard nodig. De Roemeense schatkist is leeg. De afgelopen jaren kon de Roemeense overheid de pensioenen en ambtenaren-salarissen alleen blijven betalen met behulp van een IMF-krediet en door diep te snijden in de uitgaven. Volgens de berekeningen van het bedrijf levert de exploitatie de staat, die 19,3 procent van de aandelen heeft, in totaal twee miljard dollar op. In de streek, met hoge werkloosheid, zouden bovendien de eerste twee jaar 2800 mensen een baan hebben, daarna ongeveer vijftien jaar lang 800.

In verschillende Roemeense steden is betoogd tegen het besluit van de minister. Historici en archeologen roepen hem op het te herzien. De activisten krijgen bijval van onder meer het ICOMOS, de internationale monumentenraad die Unesco adviseert. Volgens het ICOMOS hoort Rosia Montana op de Werelderfgoedlijst. Minister Kelemen vindt de toe-

Twee milieurampen

Tegenstanders van de goudwinning bij Rosia Montana wijzen ter waarschuwing vaak op twee relatief recente milieurampen. Op 30 januari 2000 lekte bij Baia Mare in Roemenië meer dan een miljoen liter met cyanide vervuuld water van een Australisch-Roemeens bedrijf in de rivier de Tisza en via de Tisza in de Donau. Het gevolg was grote vissterfte en onbruikbare landbouwgronden. Deze ramp trof ook andere landen langs het stroomgebied van de Donau, zoals Hongarije, Servië en Slowakije. In Hongarije brak in oktober vorig jaar een dam rond een reservoir bij het dorp Kolontár, waarin vloeibaar afvalslib - 'rode modder' - van de aluminium-fabriek werd bewaard. Daarbij vielen zeven doden, mensen die werden overvallen door de moddergolf. Een deel van het dorp werd onbewoonbaar.

zegging van de Rosia Montana Gold Corporation dat zeventig miljoen dollar zal worden besteed aan behoud van het cultureel erfgoed, echter voldoende garantie.

Rosia Montana is meer dan het historische centrum van het dorp, waarvan het bedrijf heeft beloofd de huizen te laten staan, zegt architect Balici, die zich bezig houdt met de restauratie. Het berglandschap is gevormd door twee millennia onafgebroken traditionele mijnbouw; na 1948 volgde grootschalige exploita-

Een berglandschap gevormd door twee millennia mijnbouw

tie. De mens heeft nieuwe bergen en valleien gevormd. In de achttiende eeuw was er een netwerk van kunstmatige meren, waarvan er nu nog steeds een paar over zijn. „Het is werkelijk onovertroffen.”

Tegenstanders nemen de financiële beloften en het aantal banen dat wordt geschapen, met een korrel zout. Het is onduidelijk hoe de verhoudingen tussen het Canadese bedrijf en de Roemeense overheid precies zijn geregeld, zegt Mircea Toma, directeur van Active Watch, een burgerorganisatie die voor transparan-

tie ijvert. Dat is cruciaal: „We zijn bang dat het bedrijf straks alle winst heeft en de staat alle lasten. In corrupte landen verkopen overheden vaak voor niets.”

De bevolking in de dorpen zelf is ernstig verdeeld. Van de oorspronkelijke 3.500 inwoners zijn er nog maar een paar honderd over. De rest heeft zich door het bedrijf zes kilometer verderop laten hervestigen of uitkopen. Een deel van hen hoopt in de toekomst voor het bedrijf te gaan werken. Een kleine vastberaden groep overblijvers wil blijven en woont tussen de inmiddels goeddeels verlaten en ingestorte huizen. Activisten steunen hen door er jaarlijks een zomerfestival te organiseren. Dat brengt wat toeristen naar de streek die lokale producten kopen.

Behalve behoud van cultureel erfgoed zijn er milieubezwaren. Het bedrijf wil cyanide gebruiken om de edelmetalen van andere erts te scheiden. In mei 2010 nam het Europees Parlement een motie aan waarin het de Europese Commissie oproept vóór eind 2011 het gebruik van cyanide in de EU te verbieden. In Hongarije, Tsjechië en Duitsland is het al verboden. Met een 185 meter hoge dam zou bij Rosia Montana een reservoir worden gecreëerd voor met cyanide verontreinigd slib. Buurland Hongarije heeft officieel bezwaar gemaakt tegen het gebruik van cyanide, liet de Roemeense minister van Milieu gisteren weten.

Woordvoerders van het bedrijf geven geen antwoord op vragen over het gebruik van de stof, de vergunningverstrekking en het behoud van erfgoed. Ze verwijzen naar uitspraken van Roemeense politici en naar voorlichtingsmateriaal op de website van het bedrijf. Daarin ligt de nadruk op het geld dat zal worden geïnvesteerd om 'met de nieuwste technieken' zo veilig en schoon mogelijk te werken. Bovendien is het gebied tijdens het communisme al vervuuld en heeft het bedrijf beloofd die vervuiling op te ruimen, iets wat de Roemeense staat nog niet heeft gedaan.

De archeologische ontheffing is een tegenvaller, maar de activisten hopen met nieuwe juridische procedures de ontginning nog langer te vertragen. „Als we zo het einde van dit jaar halen, zitten we even goed”, zegt Mircea Toma. Om de laatst overgebleven dorpelingen weg te krijgen zou de regering de ontginning tot een project van nationaal belang moeten verklaren. In 2012 worden in Roemenië naar verwachting parlementsverkiezingen gehouden. „Dan durven ze zich niet impopulair te maken door mensen uit te zetten.”